

Universitat Miguel Hernández d'Elx

Facultat de Ciències Socials i
Jurídiques d'Elx

Grau en Periodisme
Curs acadèmic 2021-2022

**“Els oblidats: la història dels afusellats durant
la Guerra Civil Espanyola”**

Alumna: Elba Penadés Rios

Tutor: Ignacio Lara Jornet

ÍNDEX

1. Introducció

2. Justificació del tema

3. Què es un podcast i tipologies

4. Metodologia

- **4.1. Procés d'investigació o marc teòric**
- **4.2. Instruments de treball o marc pràctic**

5. Context

- **5.1. Context Guerra Civil Espanyola**
- **5.2. Antecedents Guerra Civil Espanyola**
- **5.3. Bàndols enfrontats**

6. Desenvolupament del treball

- **6.1. Primera fase: Preparació**
- **6.2. Segona fase: Elaboració del contingut**
- **6.3. Tercera fase: Producció i postproducció**

7. Contingut

- **7.1. Guió**

8. Objectius

9. Enllaços

10. Bibliografia

1. Introducció

Totes les notícies, històries, i successos de caràcter actual o atemporal mereixen de ser contats per la seua rellevància en el pensament i cooperació social, han de materialitzar-se a través de la diversitat d'eines que el periodisme ofereix hui dia.

Els periodistes actuals disposen de l'avantatge que, posada la mirada en el passat, abans no es contemplava: donar veu a persones, històries i injustícies mitjançant eines de difusió creatives i eficaces.

Amb l'avanç tecnològic i per consegüent l'evolució del periodisme naixen multitud de plataformes i mitjans on projectar i donar vida a històries i esdeveniments sense la necessitat de l'aposta per la immediatesa i actualitat.

El podcast és una jove plataforma multimèdia que amb el pas del temps es troba en auge. Els seus usos i finalitats són molt variats: entreteniment, educació, esports, investigació. El periodisme abasta un sector important en aquest mitjà de difusió. A més, aquesta plataforma compta amb un nínxol d'oïdors més ampli, perquè recull oïdors de totes les edats.

La clau del periodisme és recollir totes les fases de treball estrictament necessàries que s'han d'aplicar durant el procés d'investigació. D'aquesta manera, la divulgació del fet o història serà de la forma més transparent i directa.

Al llarg del treball, es presenta l'anàlisi per a la selecció del tema, contingut, treball de camp, producció i postproducció per al

desenvolupament d'una història real en format podcast. Per a això, es projecten les qualitats necessàries, com són els recursos sonors, locució, talls de veu, silencis i música, perquè el podcast resulte fluid, nítid i

organitzat. Només d'aquesta manera, la finalitat que té aquest podcast, que és la de donar a conèixer una realitat, la representació de milers d'històries a través una única, serà exitosa.

Paraules clau: periodisme, podcast, història, societat, Guerra Civil, Espanya, repressió franquista, assassinats

2. Justificació del tema

Aquest podcast narra la història de l'assassinat de Vicente Rios Perigüell, com a fil principal, a través dels seus dos nets, Encarna Rios i José Vicente Rios. A més, conta amb l'afegit de formar part d'una família, la de Rios Perigüell, que també va patir els assassinats d'altres 3 fills.

També intervé la presidenta de l'Associació de Familiars Víctimes del Franquisme de la Fossa Nº 126 de Paterna, María Navarro, la qual exerceix un paper institucional important en aquesta història, ja que, recentment, van començar les exhumacions de les restes de les víctimes que es troben en aquesta fossa. Així mateix, María també relata la història del seu avi, José Navarro Ángel, regidor comunista i membre de l'Ajuntament de Picanya, que va ser assassinat per la repressió franquista.

D'altra banda, el podcast compta amb les declaracions i estudis de Guillem Llín Llopis, autor del llibre "Mort i repressió a Ontinyent", publicat

l'1 de setembre de 2009. Aquest llibre recull les característiques de la ciutat d'Ontinyent durant la Guerra Civil. En ell, es realitza un estudi en profunditat dels càrrecs i grups polítics que lideraven a l'Ajuntament d'Ontinyent en l'època, i, a més, recull mitjançant l'elaboració de diferents

l·listats, la recopilació més exacta fins ara de totes les persones que van ser afusellades al territori valencià durant els anys de la Guerra Civil. També es nomena els coneguts com "Els 13 de la corda", i es parla de la tensió social, política i econòmica que es vivia en aquells dies.

Guillem Llín Llopis conta també des de la seua perspectiva com la Guerra Civil va assotar a la seua família, quan el seu avi, Rafael Llopis Ferrero membre del Sindicat Obrer Catòlic, va ser assassinat a sang freda per dos membres de la Confederació Nacional del Treball (CNT).

Com a bloc final, es dóna veu al paper que van exercir les dones durant aquest moment històric. Tant com assassinades, com mares, com filles, com a esposes i com treballadores, donant a entendre que elles també són clau en aquesta etapa i per tant protagonistes. Durant el bloc, els entrevistats Encarna Rios, José Vicente Rios i María Navarro parlen de les seues àvies i els sentiments que tenen cap a elles.

Per a finalitzar, es locuta a través d'una veu col·laboradora masculina la carta, citada textualment, que va escriure el protagonista, Vicente Rios Perigüell, a la seua esposa i fills un dia abans de ser afusellat.

En resum, aquest treball de final de grau consta d'un podcast on es narra la injustícia i deshumanització que es va donar durant el període franquista a Espanya, i en concret, a la Comunitat Valenciana, a través de la història de Vicente Rios Perigüell, que va ser afusellat en 1940, i no ha sigut fins més de 80 anys més tard, quan s'ha procedit a l'exhumació i

identificació de les seues restes en la Fossa N° 126 en la localitat de Paterna (València).

3. Qué es un podcast i tipologies

El podcast és un programa de ràdio, però es distribueix a través de plataformes d'Internet. Usualment es divideixen en diferents capítols denominats episodis i en la majoria dels casos solen estar en format MP3.

Ara bé, segons el contingut, la tècnica i la dinàmica es classifiquen en diverses tipologies.

En primer lloc, segons el contingut, és a dir, segons l'objectiu el qual vol arribar el programa es troben el podcast d'entreteniment, els quals s'inclouen relats de terror, poesia, experiències personals, comèdia, etc.; els de formació-educació són aquells que tenen per objectiu oferir classes de formació en qualsevol camp de l'educació, ara bé com administració d'empreses, educació financera, llengües estrangeres, etc.; i, en tercer lloc, els informatius, també coneguts com d'investigació o periodístics, que parteixen d'una notícia actual i tenen per objectiu el mateix que un informatiu de ràdio o televisió, informar mitjançant una notícia o història als seus oïdors. En aquest cas, el present treball forma part d'aquesta tipologia de podcast.

En segon lloc, segons la tècnica, és a dir, la forma la qual es presenta el format del podcast, hi ha: àudio, vídeo (també conegut com a vodcast) i screencast.

El podcast d'àudio, com bé defineix el seu nom, es presenta en format mp3 i la seua principal i exclusiva característica és l'àudio. Segueix el podcast de vídeo o vodcast, que són aquells que combinen l'àudio del podcast tradicional amb el suport d'imatges en vídeo, en format mp4. En aquest cas, el present treball s'emmarcaria dins d'aquesta tipologia. I, finalment, el screencast, que consisteix en una captura de vídeo de la

pantalla del monitor acompanyat per l'àudio de la narració. Aquesta tipologia sol tindre objectius educatius, il·lustratius o de màrqueting.

Per a finalitzar, segons la dinàmica hi ha podcast monogràfic, grupals, entrevistes i debats de taula.

Els monogràfics són aquells que contenen únicament amb una veu. En aquest cas, l'única veu és l'encarregada de la locució de la introducció, el desenvolupament i el final del programa.

El podcast grupal, al contrari, inclou més d'una veu. En aquest cas la dinàmica del guió està pensada per a la intervenció de totes les veus en un moment determinat.

El podcast d'entrevistes compta amb més d'una veu, generalment d'una persona invitada especial la qual gira el programa entorn d'ella.

Per a finalitzar el podcast de debat de taula és aquell que compta amb diverses persones i invitats especials que dialoguen sobre un tema determinat per a generar intercanvi d'opinions i propiciar el debat. Aquests poden ser programes enfocats a la política, l'economia o temes socials, entre d'altres.

4. Metodologia

L'estructura metodològica del projecte és la recopilació, lectura, estudi i organització de les dades recopilades per a donar forma a la narració artística de la història.

4.1. Procés d'investigació i marc teòric

La investigació que permet l'elaboració del podcast basa els seus pilars en una recopilació de fonaments teòrics. Compta amb fotografies (pròpies i d'arxiu), una carta original redactada pel protagonista de la història, informació i context històrics obtinguts a través d'Internet, notícies publicades en els principals mitjans i diaris de la zona geogràfica i el testimoniatge de quatre fonts.

També compta amb fonts documentals pròpies del llibre "Mort i repressió a Ontinyent (1936-1944)" del seu autor, Guillem Llín Llopis, i de l'estudi "Els afusellaments al País Valencià", del seu autor, Vicent Gavarda.

D'altra banda, s'empren una varietat de recursos sonors per a donar significació, cronologia i emotivitat al transcurs de la història.

Per a això, s'han sostret talls de veu del discurs que va donar Francisco Franco en l'aeròdrom de Sant Fernando, a Salamanca, el 21 de setembre de 1936. L'ús de música com a acompanyament al reportatge també és clau per a transmetre el que es vol en el moment exacte. El podcast compta amb les següents cançons: "Al Alba", de José Mercé, "Botifarra", de Josep Gimeno, l'himne de la falange: "Cara el Sol", "Dos Gardenias", "Somos novios" i "Toda una vida", d'Antonio Machín, "La Violetera", de Sara Montiel, "La Llorona", de Chavela Vargas, la banda sonora "Main

Tittle", de la pel·lícula The Nothebook, la marxa mora "Chimo" i "No passaran", canço republicana de la Guerra Civil.

També compta amb el suport sonor de d'armes de guerra, en referència als afusellaments, del plor d'un home i una dona extrets d'un banc de sons, els sanglots d'un xiquet, els crits de gent, i doss talls de veu dels informatius del canal À Punt en referència a dues notícies sobre les

exhumacions de les víctimes de la repressió franquista a la Comunitat Valenciana.

4.2. Instruments de treball o marc pràctic

A continuació, es classifiquen per apartats els instruments de treball que s'han emprat per a l'elaboració del projecte.

- Equips tecnològics:

- Per a la locució s'ha utilitzat la taula i micròfons disponibles als estudis de Ràdio UMH.
- Per a l'edició del so s'han usat els programes Audition i Ocenaudio.
- Les entrevistes amb totes les fonts s'han obtingut mitjançant entrevistes telefòniques i en persona, amb el recurs per a la gravació de la gravadora del telèfon mòbil que han estat posproduïts per a tindre la qualitat més gran possible.
- Els recursos sonors i la música s'han tret de la plataforma Youtube i del Banc de Sons Gratuïts. A més, s'ha comptat amb la col·laboració d'una persona propera per a la recreació de la locució de la carta del protagonista, mencionant-lo especialment: Vicent Penadés Molines.

- Equip humà: l'autora del projecte, encarregada d'exercir les tasques d'elaboració, com són el mètode d'investigació, lectura, anàlisi, contacte amb fonts, entrevistes, transcripció, redacció, edició, maquetació i elaboració de la memòria.
- Localització: desenvolupament de la investigació, Ontinyent (València). Maquetació i contacte amb el tutor per a presa de decisions, Universitat Miguel Hernández d'Elx (Alacant).

5. Contingut

5.1. Context Guerra Civil a Espanya

La Guerra Civil Espanyola o també la Guerra d'Espanya va començar el 17 de juliol de 1936 i va finalitzar l'1 d'abril de 1939.

Va enfrontar al govern legítimament constituït de la Segona República Espanyola, contra diverses faccions de l'exèrcit espanyol insurrecte.

Aquest fenomen històric va ser un episodi complex de la història espanyola, en el qual es van oposar models molt diferents de país, de govern i de cultura nacional: conservadors contra liberals, dictadura militar contra democràcia, feixisme contra comunisme i anarquisme, cultura catòlica contra ateisme, i també una intensa lluita de classes.

Els militars insurrectes estaven dirigits pel General Francisco Franco, qui després de véncer en la batalla es va convertir en cabdill i dictador d'Espanya fins a la seua mort en 1975. Sota el seu govern es va produir una atroç cacera de tot allò que resultara sospitós de militància esquerrana o valors suposadament anticristians.

La Guerra Civil Espanyola va representar un dels esdeveniments bèl·lics més tràgics de la història europea de la primera meitat del segle XX. En ella es van perdre al voltant de 500.000 vides i es va sotmetre al país a un règim feroç i conservador que va durar trenta-sis anys.

5.2. Antecedents Guerra Civil Espanyola

A principis del segle XX, Espanya venia d'una desastrosa dictadura monàrquica que va culminar amb la dimissió d'Alfons XIII.

El lent trànsit cap a la democràcia va estar a càrrec de l'Almirall Juan Bautista Aznar.

En les eleccions de 1931 van ser triats els partits d'esquerra i es va proclamar la Segona República Espanyola. Aquest govern va aprovar, durant el seu primer bienni, una nova Constitució i va emprendre una sèrie de reformes socials i econòmiques.

Els sectors privilegiats, en veure tocats els seus interessos, van iniciar una resistència al govern republicà. Van organitzar, encara que sense èxit, un colp d'estat en 1932.

Aquesta inestabilitat va conduir a noves eleccions en 1933, les primeres en què van votar dones a Espanya, i en les quals va ser elegida una coalició dretana republicana, sense intencions monàrquiques.

Anarquistes i comunistes van emprendre en 1934 la Revolució d'Octubre. Es va tractar d'una sèrie de vagues socialistes en contra del govern electe.

Aquestes protestes van contribuir a la por dels sectors conservadors a patir un destí semblant al de la Unió Soviètica. Aquest temor s'havia

propagat ràpidament per Europa després de la Revolució Russa i va ser un dels factors que va utilitzar el feixisme per a legitimar la seua ideologia i les seues pràctiques violentes.

5.3. Grups enfrontats

Es van enfrontar dues faccions irreconciliablement oposades:

El bàndol republicà, compost pels sectors fidels al govern constitucional, encapçalats pel Front Popular: una coalició de partits republicans sumats

al Partit Socialista Obrer Espanyol i a sectors anarquistes, sindicalistes i un xicotet moviment comunista. La pagesia, el proletariat i els moviments autonòmics bascos i catalans van estar d'aquest costat.

D'altra banda, l'autodenominat "bàndol nacional" s'organitzava entorn de l'alt comandament militar, que componia la Junta de Defensa Nacional i estava presidida pel General Francisco Franco, nomenat Cap d'Estat de l'Espanya insurrecta. Aquesta facció es componia dels moviments polítics conservadors com la Falange Espanyola, la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes (CEDISCA), entre altres, i van comptar amb el suport de l'Església catòlica i de les elits empresarials.

6. Desenvolupament del treball

6.1. Primera fase: preparació

Durant el procés de preparació es visualitza l'estructura del contingut a partir dels objectius establits. Per a això, s'apliquen metes materials i temporals per a la redacció del guió.

En primer lloc, es realitza una cerca en internet dels trets generals del moment històric en el qual se situen els esdeveniments. El context de la història és important per a estar ben documentat i traçar correctament la línia de temps dels fets.

A continuació, es contacta amb les fonts per a establir data i via de les entrevistes. A partir d'aquest punt, s'obri un estudi en profunditat de cada

entrevistat sobretot el que tinga a veure amb el tema del podcast. Es preparen els qüestionaris i es fa un perfil d'aquests.

A més, es realitza una lectura del llibre "Mort i Repressió a Ontinyent" de Guillem Llín Llopis per a conèixer amb més profunditat la història d'Ontinyent durant la Guerra Civil.

I, en última instància, es crea un document per a emmagatzemar els recursos sonors que s'empraran posteriorment. En aquest procés, es busquen els recursos sonors desitjats, es converteixen en format mp3 i es normalitzen en el programa Audition.

6.2. Segona fase: elaboració del contingut

Una vegada s'indaga a través de diferents mitjans documentals (Biblioteca Municipal d'Ontinyent, Internet, llibres i estudis), es redacta i es fa una neteja de la informació per a obtenir i organitzar únicament la necessària.

Quant a les entrevistes, ja realitzades, es transcriuen, d'una banda, mitjançant el programa HappyScribe. I, d'altra banda, es trien els talls de veu amb les declaracions que es consideren importants. Tot això, realitzant una neteja d'àudio, de respiracions, silencis, etc. Després, es creen diverses carpetes per a ordenar i classificar els talls obtinguts de les entrevistes.

Ara sí, a partir de les entrevistes i amb la idea preconcebuda de l'estructura del guió en la primera fase, es redacta el guió, incloent-hi els efectes sonors i la música. Per a això, es reparteixen els talls de veu triats prèviament segons l'estructura del guió perquè tinga una correcta continuïtat històrica.

6.3. Tercera fase: Producció i postproducció

Una vegada s'ha detallat el guió, es procedeix a gravar la veu en off per a procedir al muntatge del podcast incloent els talls de veu de les entrevistes, la música i els efectes sonors en el programa editor Audition.

Per a finalitzar, el podcast es basa amb el muntatge en format mp4 en el programa Filmora de les imatges obtingudes (reals i d'arxiu) per a visualitzar alguns dels fets clau locutats.

L'última baula del procés és la difusió del podcast a través de diverses plataformes per a podcast com IVoox i YouTube per a arribar a un nínxol d'oïdors més ampli possible.

7. Contingut

7.1. Guió

CANÇÓ "MAIN TITLE"

TALL DE VEU ENCARNA RIOS: "El meu avi era una persona, jo ho sé perquè m'ho conta mon pare, que, per exemple, una comparació, ell veia un caminet de formiguetes, i per no matar-les, pegava un bot".

TALL DE VEU MARÍA NAVARRO: "A la meua àvia m'encantaria dir-li que l'estime molt, i ojalá jo haguera sabut quan estava viva, lo que ella havia passat, però jo no ho sabia. I em fa molta pena. No pots dir-li que l'entenia, i no li ho vaig dir".

TALL DE VEU ENCARNA RIOS: "Afusellaven, els tiraven, capa de calç. Igual d'ací a un mes tornaven a afusellar, i altra cap de calç. Per a ells era com muntar una l'assanya. Capa de morts, capa de calç. I així, fins a 6 capes hi ha".

TALL DE VEU JOSÉ VICENTE RIOS: "Mon pare no em contava molt, es veu que li feia mal, li feia mal contar eixes coses. I a mi, de xicotet, doncs no sabia res del tema. Jo ja de més major, sé el que m'ha contat ma mare. L'existència de la carta... que quan la vaig llegir, em vaig ficar a plorar".

TALL DE VEU CARTA VICENTE RIOS PERIGÜELL: ""Encarnación mía, estas son mis últimas letras para despedirme de ti y de toda la familia".

EFFECTE SONOR DISCURS FRANCO

VEU EN OFF: El 21 de setembre de 1936 va tindre lloc el nomenament del general Francisco Franco en l'aeròdrom de Sant Fernando, a Salamanca.

El nomenament va ser fet oficial per la Junta de Defensa Nacional el dia 30 del mateix mes, de manera simultània amb el nomenament de Franco com a cap del Govern, que va tindre lloc el 28 de setembre.

MÚSICA HIMNE DE LA FALANGE "CARA EL SOL"

A partir d'aquest moment, Espanya anava en direcció a un destí desbocat. Un futur ple d'incertesa, guerra, enfrontaments, sang, mort, fam, pobresa...

SOROLLS DE TIRS DE GUERRA

La Guerra Civil Espanyola o també coneguda com la Guerra d'Espanya va començar el 17 de juliol de 1936 i no va acabar fins a l'1 d'abril de 1939. S'estima que aproximadament mig milió de persones van perdre la vida en aquest conflicte. I que del mig milió de persones, 200.000 van morir

com a resultat d'assassinats sistemàtics i violència de les torbes. Tot això, dins del clima de violència que va portar Francisco Franco als terres espanyoles.

EFFECTE SONOR DISCURS FRANCO

EFFECTE SONOR HOME PLORANT

El 18 de juliol de 1936 esclata a Espanya una revolta militar contra la Segona República, que va ser encapçalada pels generals Franco, Mola i Queipo de Llano.

EFFECTE SONOR DE TRETOS

En conseqüència al fracàs parcial del colp d'estat, es va produir l'inici de la Guerra Civil Espanyola, que va enfrontar al govern legítimament constituït de la Segona República Espanyola, contra diverses faccions de l'exèrcit espanyol insurrecte.

EFFECTE SONOR GENT CRIDANT

CANÇÓ "DOS GARDENIAS"

Aquest fet històric va ser un episodi inesborrable de la història espanyola, en el qual es van oposar models molt diferents de país, de govern i de cultura nacional:

Conservadors contra liberals, dictadura militar contra democràcia, feixisme contra comunisme i anarquisme, cultura catòlica contra ateisme, i també una intensa lluita de classes fruit de la palpable tensió que hi havia en l'ambient nacional.

Els militars insurrectes estaven dirigits pel General Francisco Franco, qui després de vencer en la batalla es va convertir en cabdill i dictador d'Espanya fins a la seua mort, en 1975.

Sota el seu govern es va produir una feroç cacera de tot aquell que resultara sospitós de militància esquerrana o valors suposadament anticristians.

La Guerra Civil Espanyola va representar un dels esdeveniments bèl·lics més tràgics de la història europea de la primera meitat del segle XX.

En ella, es van perdre al voltant de mig milió de vinyes i es va sotmetre al país a un règim feroç i conservador que va durar trenta-sis anys.

CANÇÓ "LA VIOLETERA"

Vicent Rios Perigüell va nàixer en 1899, fruit del matrimoni entre José Ríos Conejero i Ludgarda Perigüell Gil.

Va nàixer i va créixer a Ontinyent, una xicoteta ciutat situada en el sud de la província de València i que conforma la capital de la Vall d'Albaida.

CANÇÓ "MARXA MORA CHIMO"

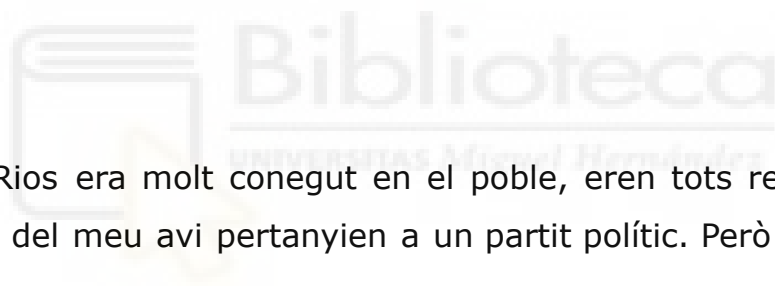
Ontinyent, conegut per les seues festes de Moros i Cristians, pel seu embotit tradicional una ciutat que en la seua època representava un nucli important del comerç tèxtil.

CANÇÓ "EMBOTIT"

Al voltant de 12.000 persones vivien en aquesta població cap a la dècada de 1930, quan va iniciar la Guerra Civil Espanyola.

SILENCI

TALL VEU ENCARNA RIOS: "Em dic Encarna Rios Cañete i soc neta de Vicent Rios Perigüell, una víctima del franquisme en Espanya".

"El cognom Rios era molt conegut en el poble, eren tots republicans. Sí que germans del meu avi pertanyien a un partit polític. Però ell en aquest cas, no".

"Eren 6 germans. Quatre d'ells van ser afusellats, un se'n va anar i l'altre va morir per una malaltia de tuberculosi".

CANÇÓ LA VIOLETERA

VEU EN OFF: Vicent va créixer i va compartir els pocs recursos que la seua família posseïa juntament amb els seus uns altres sis germans: José, Rafael, Enrique, Antonio, Luis i Salvador.

Sent jove, va començar a treballar en les labors de la construcció i un dia, cap a la dècada de 1920, es va enamorar de la que es convertiria en la seua emmanilla i l'amor de la seua vida, una jove també ontinyentina anomenada Encarnación Gandia Penalba.

Prompte, es van casar, i van tindre una filla i dos fills: Vicenta, Vicente i José María.

TALL VEU ENCARNA RIOS CAÑETE: "De fet, la carta que té el dia anterior a ser afusellat és molt emotiva, molt clara, i ahí li va demostrar tots els sentiments que tenia cara a la seua dona i als seus fills, què, en eixe moment, era el que l'importava. I, el que l'importava era que el món sabera, que ell no havia fet cap crim. Cap tipus de mal. Cap tipus d'assassinat. Ni un delicte de sang, ni robatori. Simplement, va opinar coses quotidianes que passaven al poble".

CANÇÓ "EN UN RINCÓN DEL ALMA"

VEU EN OFF: Vicent va ser un home que mai va tindre l'oportunitat d'anar a escola, d'acord amb les circumstàncies de l'època. No obstant això, es caracteritzava per ser un home amb inquietuds i iniciatives. Va aprendre a

llegir i a escriure pel seu compte, i sempre va fer tot el que va tindre a les seues mans perquè a la seua família no li faltara un plat de menjar a casa.

Va ser un home que mai va cometre un crim de sang. Un home que, com bé caracteritza a l'ésser humà de la resta d'éssers vius, va tindre els seus ideals, els seus pensaments i les seues inclinacions. Va ser un home que, desafortunadament, va tindre una ideologia que li va costar la vida.

EFFECTE SONOR TIRS DE GUERRA

A Vicent el van assassinar l'11 de setembre de 1940 a la ciutat de Paterna. A Vicent el van afusellar enfront d'un mur de pedres, després d'estar empresonat durant mesos i sense celebració de cap judici previ. Ténia quaranta-un anys, esposa i tres fills.

TALL VEU ENCARNA RIOS: “El fet va ser en una barberia d’Ontinyent. Ell estava en uns que ell pensava que eren amics seus parlant de la situació econòmica i política del poble. Simplement per eixa conversació, va ser afusellat. És per al fet que sipeu com era el règim franquista ací, a Ontinyent”.

VEU EN OFF: A Vicent li van callar la veu i li van apagar l'ànima pel fet de no pensar com pensava el corrent franquista. Per no idolatrar al seu dictador. Per buscar la justícia fora de les armes. Per veure més enllà del qual els mitjans de comunicació imposaven.

TALL VEU ENCARNA RIOS: “Tot el que sé, ho sé per mon pare, Vicente Rios Gandia. Mon pare era una gran persona. I ell m’ho va contar tot”.

“Anava contant-mos a la família trossos de la vida, de la curta vida que va tindre amb son pare. Cada vegada que parlava de son pare, a mon pare li

tremolava la veu, i inclòs jo l’he vist plorar a mon pare, recordant a son pare.”

“Quan el van afusellar li van dir a la meua àvia: “Si vols recuperar el cos del teu home, quan vages a plegar o a recollir-lo, no pots plorar. I, la meua àvia, va poder agafar el cos del seu home, i despedir-se d’ell ja mort”.

VEU EN OFF: Vicent Rios Perigüell va ser víctima de la repressió franquista. La seua família va quedar abandonada, destrossada, sense consol i no va rebre cap explicació.

Aquesta és la història de la família Rios Perigüell. Però també és la història de milers de famílies espanyoles que les seues veus van ser emmudides. I que, fins a tres generacions després, no s'ha tingut la

llibertat i valentia d'aclamar justícia al món per als seus. Justícia per trobar els seus cossos i donar-los un vetlatori digne i en condicions. Per ajuntar-los amb les seues famílies. Per plorar-los. I perquè ningú oblide els seus noms i cognoms.

CANÇÓ "NO PASARÁN"

TALL DE VEU MARIA NAVARRO: "El meu avi vivia a Picanya. Estava casat amb la meua àvia, que era Ana Lladrí Sena. Ell es deia José Navarro Àngel, era llaurador i pertanyia al Comité Republicà de Picanya, pel Partit Comunista".

"Ell venia d'una família conservadora. Sé que va ser una persona molt activa en el poble. Va estar actiu en l'ajuntament dones de l'any 1936 fins al 1937 o 1938 i, el 8 d'abril de 1939, és a dir, vuit dies després que acabara la guerra, en temps de pau, se suposa, el van detenir. I el 12 de setembre de 1940 l'assassinaren al carrer de Paterna".

VEU EN OFF: María Navarro és la presidenta de l'Associació de Familiars Víctimes del Franquisme de la Fossa Nº 126 de Paterna, batejada també com "La Fossa de la Terra".

María Navarro és, a més, la neta de José Navarro Àngel, regidor comunista a Picanya, també assassinat per la repressió franquista.

TALL VEU MARÍA NAVARRO: "El meu fill em diu: "Però mamà, per què plores quan parles d'ell? O per què t'importa tant?" I jo li dic que perquè era el meu avi. Cada vegada que sé alguna cosa d'ell l'estime més, i perquè va ser molt injust el que li va passar."

VEU EN OFF: María va emprendre un projecte que ningú abans havia decidit dur a terme. Va començar preguntant a amics i familiars, i a poc a poc va anar obtenint el contacte de persones que es trobaven en la seua

mateixa situació. Totes elles, fills, nets i besnets de persones assassinades pel franquisme.

Quan ja es va consolidar un xicotet grup de familiars, van començar els treballs de l'associació consultant les dades que figuren en les investigacions de l'historiador Vicent Gavarda, autor de l'estudi "Els afusellaments al País Valencià", el primer que va recopilar els noms dels afusellats pel franquisme en el territori valencià.

TALL VEU MARÍA NAVARRO: "Es va posar en marxa perquè a dalt un moment que ja no podia més. Anar a paterna i saber que està ací en un forat, només fas que plorar. I jo dic: "He de fer alguna cosa. No puc consentir que estiga ací".

"Per a mi el detonant va ser vorer a la televisió la Fossa Nº 113, que va ser la fossa que van judicialitzar durant una setmana. Aleshores, jo ja aixos dies en què he de fer alguna cosa, em vaig posar en contacte en

algú. Ja m'havien passat uns estatuts, ja havia contactat en alguna persona que estava en aquest món... Però no havia fet cap pas més".

"El detonant va ser vorer a Santi Vallés en la tele, parlant de la judicialització de la seua fossa".

CANÇÓ "BOTIFARRA"

VEU EN OFF: En desembre de 2021 van començar les primeres exhumacions d'aquesta fossa, la més gran de tota la Comunitat Valenciana, ja que es calcula que hi ha 243 víctimes en ella.

EFFECTE SONOR APLAUDIMENTS

TALL VEU MARIA NAVARRO: "És que ningú va fer cap crim de sang. Els van detenir, els van empresonar i els van assassinar per pensar diferent.

Perquè al feixisme no li convenia que gent bona, com ells, existiren. No aconseguien el que volien, que era el poder, els diners, la submissió de les víctimes d'ells i de les famílies que quedaven”.

“Però com dic, nosaltres estem ací”.

VEU EN OFF: No ha sigut fins més de vuitanta anys després dels crims, quan les institucions s’hi han començat a mobilitzar per a traure els restes d’aquestes persones innocents i donar suport a les famílies.

EFFECTE SONOR PROGRAMA INFORMATIUS ÀPUNT

TALL VEU MARIA NAVARRO: “Tot açò havia d’haver-se fet fa molt, molt, molt de temps. Mon pare es va morir sense saber que açò podia ser una realitat. Mon pare es va morir amb quaranta-nou anys”.

“A mi m’haguera encantat, ja que mon pare va patir tant, que per almenys, li hagueren dit: “Perdó, és un crim d’Estat i ton pare era innocent, ací el tens. I això no va passar”.

CANÇÓ “EN LA PLAZA DE MI PUEBLO”

VEU EN OFF: Enrique i Antonio eren germans de Vicent Rios Perigüell.

Tots dos eren membres de la Confederació Nacional del Treball, coneguda com la CNT. Aquesta és una confederació de sindicats d’ideologia anarcosindicalista d’Espanya, que va exercir un paper fonamental en la consolidació de l’anarquisme a Espanya en el primer terç del segle XX.

EFFECTE SONOR TIRS DE GUERRA

Antonio Rios Perigüell va ser assassinat l’1 de maig de 1940. Va ser el segon fill de la família que va ser afusellat. Tenia trenta-dos anys. No va haver-hi cap judici. Simplement el van detenir, el van tancar i al cap dels mesos, el van afusellar.

Aquesta va ser la deshumanització que habitava a Espanya en aquells dies.

EFFECTE SONOR CRITS D'HOME

El maltractament físic que van rebre els empresonats va ser brutal i injustificable. Però pitjor va ser el trastorn psicològic d'estar empresonat esperant la data del dia de la seua mort.

La mort de l'altre germà, Enrique Rios Perigüell, també afusellat, va quedar classificada dins dels coneguts a Ontinyent com "els 13 de la corda".

Aquest sobrenom fa referència als 13 ontinyentins que van ser afusellats la vesprada del 15 de desembre de 1939 al cementeri de la mateixa ciutat. L'expressió de la corda veu, precisament, per l'ús d'un dels mètodes de ridiculització i tortura que van patir. Entre ells, un va ser

recórrer els carrers del poble lligats de mans i peus amb una corda exhibint-se com si es tractara d'un espectacle de circ.

Quan van assassinar a Enrique ténia trenta-set anys. No va haver-hi cap judici previ.

José Vicente Rios, també net de Vicent Rios Perigüell, parla dels anomenats 13 de la corda:

TALL VEU JOSÉ VICENTE RIOS: "Jo sabia que eren quatre germans, crec. Un està ací al cementeri d'Ontinyent, que el van afusellar ací. Els anomenats "els 13 de la corda". L'altre germà, vaig vorer allí a la fossa que també estava el seu nom i el quart pareix que no el van matar, però va estar molt de temps tancat".

VEU EN OFF: Quan parla de son pare, Jose Vicente recorda la pena en l'ànima que ténia a conseqüència de l'assassinat del seu avi.

TALL VEU JOSE VICENTE RIOS: "Mon pare no em contava molt. Es veu que li feia malament, li feia mal contar eixes coses, i, doncs, de xicotet, jo no res del tema. Jo ja de més major sé el que em va contar ma mare. L'existència de la carta... que quan la vaig llegir, em vaig ficar a plorar".

VEU EN OFF: A més, Jose Vicente recorda quan va visitar per primera vegada la fossa a Paterna on es troba Vicent Rios Perigüell:

TALL VEU JOSE VICENTE RIOS: "Vam ser allí. Vam estar també en el carrer, que és el lloc on els van afusellar. I són unes sensacions un poc agredolces. Diguérem que estar en el lloc on el van afusellar és molt dur. Veure el que va passar allí i el que van patir les persones el crea una angoixa, un malestar. I dic agredolça perquè, la part dolça és que a arrel d'açò, pots recuperar les restes del passat i sentir-se satisfet perquè el

que no ha pogut fer mon pare, per exemple ho podem fer potser els nets. Tornar els restes al teu poble, d'on no havia d'haver eixit".

VEU EN OFF: Finalment, José Vicente confirma que està d'acord amb què la justícia no ha arribat per a totes les famílies afectades:

TALL VEU JOSÉ VICENTE RIOS: "S'ha de reconèixer que en aquest país els cuses van molt lents i costen molt de curar. Imagina que fins fa quatre dies que van traure els restes del dictador i encara va haver-hi gent, després de tant de temps, que estava protestant".

EFFECTE SONOR PROGRAMA INFORMATIU À Punt

CANÇÓ "CLASICO DOCUMENTAL"

VEU EN OFF: Guillem Llín Llopis és autor del llibre "Mort i repressió a Ontinyent", publicat l'1 de setembre de 2009, on es conta la història d'Ontinyent durant la Guerra Civil i dels anomenats "13 de la corda".

TALL VEU GUILLEM LLÍN: "El que Franc pretenia i ho va portar a la pràctica sistemàticament durant tots els anys va ser tallar el cap a tots els republicans. Va fer que mitja societat de l'Estat Espanyol haguera de passar-se anys i anys en complet silenci, en complet "calla perquè si no llaura vindran per nosaltres la Guàrdia Civil...". Era un estat de per i d'angoixa permanent i constant.

VEU EN OFF: A més, recull un llistat amb tots els noms dels afusellats a Ontinyent i voltants durant eixes dates.

TALL VEU GUILLEM LLÍN: "Això era una cosa que jo tenia en ment perquè es sabien qui havien mort en la primera fase assassinats, qui havien mort en la tercera fase afusellats pel franquisme, però no se sabia tots els que havien mort en la guerra".

VEU EN OFF: El seu avi, Rafael Llopis Ferrero, també va ser víctima del franquisme. En aquest cas, ell no va ser afusellat. El seu assassinat va ser producte de la tensió política i social que és vivia en Espanya.

TALL VEU GUILLEM LLÍN: "En aquells temps les disputes se solucionaven moltes vegades navalla en mà. Aleshores, va haver entre El Sindicat Obrer Catòlic i els de la CNT una disputa i van acabar malparats els de la CNT perquè el meu avi era un home molt corpulent. Aleshores, eixe fet va quedar ahí arraconat. Però, quan va vindre la guerra, el van desempolsar. I van ser els anarquistes mateixos que havien eixit malparats per ell, els que el 19 de novembre van anar per ell, el van carregar en el cotxe, se'l van emportar a la font, i allí li van pegar dos tirs".

VEU EN OFF: Guillem parla sobre si es pot fer justícia al cap de tants d'anys a totes les víctimes i familiars:

TALL VEU GUILLEM LLÍN: "No s'ha fet justícia. En la Transició es va fer la transició que es va poder en eixe moment fer. Després va arribar al poder el Partit Socialista, que era el moment oportú per acabar de fer la transició. Però el Partit Socialista com sempre traeix a la gent d'esquerres".

CANÇÓ "LA LLORONA"

EFFECTE SONOR PLOR DONA

VEU EN OFF: Però no sols els assassinats van ser les úniques víctimes del franquisme. Milers de dones van quedar viudes, mortes en vida, amb una pena amb l'ànima que els marcaria per sempre.

EFFECTE SONOR CRITS

Elles també són protagonistes en aquesta etapa històrica, i representen un col·lectiu de superació i força que, enmig d'una Espanya de guerra,

fam, patiment i malalties, no els va tocar altra opció que cuidar dels seus fills i treballar alhora.

EFFECTE SONOR PLOR DE XIQUET

Jose Vicente té la seua opinió clara:

TALL VEU JOSÉ VICENTE RIOS: "Si hui en dia és complicat, imagina després d'una guerra amb el patiment de fam que hi havia. La veritat és que aquelles dones es mereixen un recolzament i un aplaudiment".

VEU EN OFF: Encarna també reconeix el dur esforç al qual es va haver d'enfrontar la dona de Vicent Ríos Perigüell, quan va ser afusellat i es va quedar vídua amb 3 fills xicotets:

TALL VEU ENCARNA RIOS: "El reconeixement de la gran dona i la fortalesa que tenia la meua àvia, Encarnación Gandia Penalba. Era una dona fortíssima. Va traure avant tres fills sols, se'n va anar a Beniparrell, va treballar a Barcelona de criada, i va traure els seus fills avant com una gran senyora que era".

VEU EN OFF: María Navarro, també recorda amb tristesa i estima a la seua àvia:

TALL VEU MARIA NAVARRO: "A la meua àvia m'encantaria dir-li que l'estime molt també. I ojalá jo haguera sabut quan estava visca el que ella havia passat. Però és que jo no ho sabia. I em fa molta pena. No pots dir-li que l'entenia i que la volia. I no li ho vaig dir. Espere que, no sé on estarà, si açò arribarà a algun lloc, però que sàpiguen que nosaltres estem ací".

CANÇÓ "SOMOS NOVIOS"

TALL VEU LECTURA CARTA: "Encarnación mía, estas son mis últimas letras para despedirme de ti y de toda la familia.

No tenéis que avergonzaros de mí por ningún concepto porque en mis acusaciones no figura ningún delito de sangre. Lo mismo me fusilan después de tanto sufrir. ¿Quién iba pensar que llegaría a este extremo? Pero esta es la justicia de los hombres en este mundo.

Cuida bien de nuestros hijos y edúcalos todo lo mejor que te sea posible. Diles que a su padre lo mataron, pero muere honrado, como lo he sido siempre y sin mancha de ninguna clase.

Un fuerte abrazo de despedida para siempre para cada uno de la familia, hermanos, hermanas, tíos, tías, cuñados y cuñadas.

Y tú, Encarnación, esposa mía, recibes el último beso de tu malogrado esposo. Adiós para siempre.

Le darás mis últimos besos a mis hijos.

Adiós esposa mía, me marcho al otro mundo a ver si aquel es más justiciero que este.

Tu esposo, Vicente Rios Perigüell.

10 de septiembre de 1940".

CANÇÓ "TODA UNA VIDA"

VEU EN OFF: Sabem, per tant, que durant l'època franquista, la desraó, la injustícia i la deshumanització va estar present a totes les famílies espanyoles.

TALL VEU GUILLEM LLÍN: "La cúpula franquista està impregnada dels altes instàncies de l'Estat, per tant, ells saben que Franco va ser un dictador. Saben que Franco va matar a moltíssima gent".

VEU EN OFF: Aquest conflicte, va representar un dels esdeveniments bèl·lics més tràgics de la història europea de la primera meitat del segle XX.

TALL VEU JOSÉ VICENTE RIOS: “El mensatge seria “no patiu que nosaltres estem bé. Vós portem a casa altra volta i estem tots junts”.

VEU EN OFF: Milions de famílies va quedar destruïdes. Milions de vinyes és van perdre. I hui, més de 80 anys després, la ferida segueix oberta.

TALL VEU MARIA NAVARRO: “Els diria que sabem que eren innocents. Que eren innocents, que va ser molt injust el que els va passar. I que són el nostre exemple”.

VEU EN OFF: Vivim en un món complicat, marcat per l'economia, la política, els guanyadors, els perdedors, els que ragen i els manats. Vivim en un tràgic món on és necessari conèixer el nostre passat per no repetir-el.

TALL VEU ENCARNA RIOS: “Estic molt, molt orgullosa, contenta, emotiva i estic amb una pau interior perquè sé que estic fent el correcte. I estiguen aon estiguen, sobretot mon pare, està molt content. I jo estic molt orgullosa de fer açò per mon pare, per el meu avi i per la meua àvia, que van ser tres grans persones, i tres víctimes de la història d'Espanya”.

CANÇÓ A L'ALBA

VEU EN OFF: Aquest podcast és en honor al meu besavi, Vicent Rios Perigüell, al meu avi, Vicent Rios Gandia, i a dt. mare, Encarna Rios Cañete.

També per totes els víctimes del franquisme, entre eles dobles, els homes i els dones afusellats, els presonats, els víctimes de la Fossa Núm. 126 de Paterna, als dones viudes i als xiquets horfons, i a tota aquella persona que va viure durant aqueixos anys.

Per al fet que no quede en l'oblit, cap nom i cognom.

8. Objectius

Els objectius del desenvolupament d'aquest treball de fi de grau són:

- Desenvolupar les habilitats periodístiques per a l'execució d'aquest projecte individual i demostrar les competències adquirides durant el grau.
- Demostrar les capacitats d'independència, estructura i organització, correcció de possibles errors i adaptació a les circumstàncies i marge temporal.
- Capacitat d'enllaçar una notícia d'actualitat amb la veu de tres històries diferents en una història narrada en format podcast dins del gènere del reportatge.
- Incrementar i posar en pràctica les habilitats de redacció, estructura, locució, producció, entrevistes i desenvolupament d'una memòria.
- Obtenir resposta d'oïdors d'edats varies dins del marc de la història espanyola.
- Donar a conèixer la història de Vicente Rios Perigüell, i la seua família.
- Canalitzar la veu de famílies afectades per la repressió franquista i la Guerra Civil mitjançant aquesta història.

9. Enllaços

Plataforma YouTube: https://youtu.be/Xy_DOse26Z4

10. Bibliografia

1. Llin Llopis, Guillem (2009). Mort i repressió a Ontinyent (1936-1944). Associació de veïns El Llombo.
2. Gabarda Cebellán, Vicent (2007). Els afussellaments al País Valencià (1938-1956). Universitat de València. Servei de publicacions.
3. Qué es un podcast. (2020, 26 abril). Comunica y Emprende <https://www.comunicayemprende.com/tipos-de-podcast/>
4. Delgado. D. (2020, 27 de mayo) El franquismo, historia de una dictadura hecha a medida. <https://www.muyhistoria.es/contemporanea/fotos/el-franquismo-historia-de-una-dictadura-hecha-a-medida>
5. La Guerra Civil Española. (2021) Enciclopedia del holocausto. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/es/article/spanish-civil-war>
6. Listado de víctimas de la represión franquista en la Comunidad Valenciana. Memoria histórica. <http://memoriahistorica.dival.es/recursos/bases-de-datos/victimas-de-la-represion-franquista-cv/>
7. La Guerra Civil Española y su contexto. (2018, 29 agosto). Muy Historia. <https://www.muyhistoria.es/contemporanea/articulo/la-guerra-civil-espanola-y-su-contexto-731456738838>
8. Levante. (2022, 31 mayo). Familiares de las víctimas de la fosa 126 de Paterna piden ayuda para localizar a los parientes de 23 fusilados.

<https://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2022/05/31/familiares-victimas-fosa-126-paterna-66698186.html>

9. El País. (2019, 11 diciembre). Comienza la apertura de la fosa 126 de Paterna, la más grande de la Comunidad Valenciana. <https://elpais.com/espana/comunidad-valenciana/2021-12-11/comienza-la-apertura-de-la-fosa-126-de-paterna-la-mas-grande-de-la-comunidad-valenciana.html>

10. La Vanguardia. (2022, 20 enero). Exhumaciones en la fosa 126 de Paterna localizan 12 cuerpos de represaliados. <https://www.lavanguardia.com/vida/20220120/8000724/exhumaciones-fosa-126-paterna-localizan-12-cuerpos-represaliados.html>

11. Agencia EFE. (2018, 21 agosto). Paterna, la "gran fosa común" que ha roto el olvido de su memoria histórica. <https://www.efe.com/efe/comunitat-valenciana/especiales/paterna-la-gran-fosa-comun-que-ha-roto-el-olvido-de-su-memoria-historica/50000885-3725542>

12. eldiario.es. (2021, 6 febrero). La presidenta de la asociación de familiares de la mayor fosa valenciana del franquismo: "El Estado debía haber hecho todo el trabajo que he hecho yo". https://www.eldiario.es/comunitat-valenciana/presidenta-asociacion-familiares-mayor-fosa-valenciana-franquismo-debia-haber-hecho-trabajo-he-echo_1_7193819.html